

ROMÂNIA

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

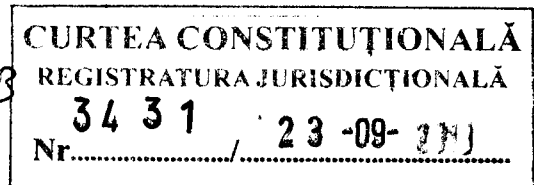
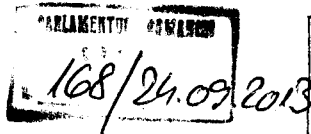
Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr. 2, Intrarea B1, Sectorul 5, 76112 București 40, România

Telefon: (+40-21) 313-2531 Fax: (+40-21) 312-5480

Internet : <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosarul nr.590A/2013

Domnului

GEORGE CRIN LAURENȚIU ANTONESCU

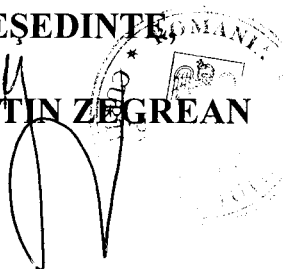
PREȘEDINTELE SENATULUI

L 168 / 2013
În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de Președintele României cu privire la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Vă adresăm rugămintea de a comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 16 octombrie 2013 ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc pe data de 23 octombrie 2013.

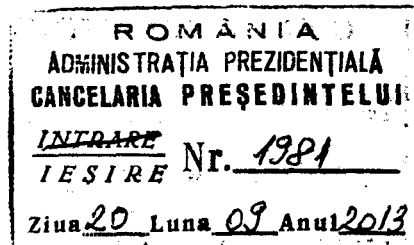
Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea deplinei noastre considerații.

PREȘEDINTE
AUGUSTIN ZEGREAN

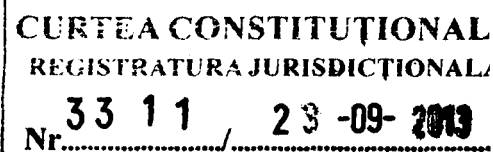
Los. 590 A/2013

ROMÂNIA

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

București, 20 Septembrie 2013

Domnului Augustin ZEGREAN

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituția României și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formulez următoarea

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

asupra

**Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000
privind organizarea și desfășurarea referendumului**

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, adoptată de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, în data de 29 mai 2013, a fost contestată la Curtea Constituțională, în data de 4 iunie 2013.

Prin **Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013** cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, Curtea Constituțională a constatat că prevederile legii „sunt constituționale în măsura în care nu se aplică referendumurilor organizate în decurs de un an de la data intrării în vigoare a legii”.

La data de 16 iulie 2013, **Președintele României a solicitat Parlamentului reexaminarea acestei legi**, în temeiul art. 77 alin. (2) din Constituția României, în sensul

respingerii acesteia de către Parlament întrucât noua variantă de reglementare a cvorumului de participare la referendum, aleasă de legiuitor, nu asigură o reprezentativitate suficientă de natură a conferi deciziei adoptate forța care să reflecte voința și suveranitatea poporului.

În urma reexaminării, la data de 10 septembrie 2013, Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, a respins argumentele invocate în cererea de reexaminare și a adoptat Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, pe care, în data de 12 septembrie 2013, Parlamentul a retransmis-o Președintelui României, în vederea promulgării.

Motivele sesizării sunt următoarele:

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, transmisă Președintelui României spre promulgare, **este neconstituțională deoarece contravine dispozițiilor art. 1 alin (3) din Constituția României**, republicată, potrivit căroră „*România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate*”, precum și prevederilor art. 2 alin. (1) și (2) din **Constituția României**, republicată, prin care se stipulează următoarele: „(1) *Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercita prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.* (2) *Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.*”

Potrivit noilor prevederi ale legii trimise la promulgare, rezultatul referendumului depinde de îndeplinirea cumulativă a două condiții: una referitoare la numărul minim de cetățeni care trebuie să participe la referendum pentru ca acesta să fie valabil și una privitoare la numărul de voturi valabil exprimate, care determină rezultatul referendumului. În acest sens, **noua lege introduce, sub aspectul condițiilor de validitate a referendumului, un cvorum de participare de cel puțin 30% și un cvorum al voturilor valabil exprimate de cel puțin 25%, ambele raportate la numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.** Această soluție legislativă se regăsește în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, al referendumului pentru demiterea Președintelui României, al referendumului cu privire la probleme de interes național și al referendumului local.

Astfel, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului dispune la art. I pct. 1 că art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, va avea următorul cuprins:

„Art. 5. - (2) Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.”

Totodată, noua lege dispune la art. I pct. 2 că după art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins:

„Art. 5. - (3) Rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscriși pe listele electorale permanente.”

Constituția României îmbină regimul juridic al suveranității naționale cu caracteristici ale conceptului de suveranitate populară, în special, în ceea ce privește exercitarea directă a puterii de stat de către popor, prin modalitatea referendumului. **Referendumul național reprezintă una dintre formele de exprimare a voinței suverane a poporului român.** După cum rezultă din art. 2 din Constituția României, prin prisma jurisprudenței Curții Constituționale și a doctrinei relevante, poporul român este detentorul puterii de stat, iar modalitățile prin care acesta exercită suveranitatea de stat sunt: fie prin organele sale reprezentative, fie pe calea directă a referendumului. Însă, modul cel mai eficient și clar de consultare directă a voinței populare și totodată, instrument al democrației directe, este referendumul. Tipurile de referendum, ca obiect generic al consultării populare, sunt stabilite de lege în conformitate cu dispozițiile constituționale, respectiv: referendumul național constituțional, care are ca obiect revizuirea Constituției, referendumul național, care are ca obiect demiterea Președintelui și referendumul național inițiat de Președinte asupra unor probleme de interes general.

Însă, noile condiții necesare pentru validitatea referendumului **sunt de natură să înfrângă aceste principii constituționale**, pentru motivele pe care urmează să le detaliem.

Stipularea unui cvorum de participare la referendum de cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, încalcă prevederile art. 2 alin. (1) din Constituție deoarece premisa unei manifestări democratice a suveranității prin intermediul poporului se poate asigura doar prin participarea la referendum a majorității cetățenilor, constând în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 731/2012, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 478/2012, că întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente *„reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală. Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică (...)”*.

Precizarea din alin. (2) al art. 2 din Constituție, potrivit căruia: "Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu" exclude atribuirea sau însușirea puterii de stat de către o altă autoritate sau persoană, în afara cadrului constituțional. Așadar, atribuirea suveranității, prin lege, unui grup format din 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente, constituie o încălcare a prevederilor art. 2 alin. (2) din Constituția României.

Mai mult, caracterul democratic al statului vizează participarea cetățenilor la conducerea treburilor publice și presupune ca deciziile să fie întemeiate pe voința poporului, de aceea **democrația constituțională implică o guvernare realizată de către majoritate**, în acord cu voința sa. Luarea deciziilor, prin calea directă a referendumului, trebuie să implice o majoritate de participare a cetățenilor, iar **reglementarea unui cvorum de participare de 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente poate aduce atingere principiilor generale pe care se întemeiază statul român, respectiv caracterului democratic, reprezentând o încălcarea a prevederilor art. 1 alin. (3) din Constituția României, republicată.**

Un argument în plus în susținerea punctului nostru de vedere este acela că, potrivit dispozițiilor art. 90 din Constituție, Președintele României „*poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național*”, iar cum exprimarea unei voințe unitare nu este practic posibilă, **exprimarea voinței unei majorități cât mai largi reprezintă voința cea mai apropiată de idealul unei voințe unitare.** Într-un stat democratic, toți cetățenii care sunt afectați de o decizie trebuie să aibă posibilitatea de a participa la luarea deciziei, fie în mod direct, fie prin reprezentanți aleși, iar decizia finală trebuie să reflecte voința majorității cetățenilor.

Luând în considerare ansamblul textelor constituționale, urmează să observați că prin noțiunea de „majoritate” se înțelege partea sau numărul cel mai mare dintr-o colectivitate, respectiv 50% plus unul din numărul total. În acest sens, amintim cu titlu de exemplu următoarele articole din Constituție: art. 67 care reglementează un cvorum legal pentru adoptarea legilor, hotărârilor și moțiunilor, art. 76 alin. (1) care se referă la adoptarea cu votul majorității a legilor organice și a hotărârilor, art. 81 alin. (2) referitor la alegerea Președintelui României din primul tur de scrutin.

Învederăm faptul că și la nivel legislativ, termenul de „majoritate” desemnează cel puțin 50% plus unul din numărul total. Un exemplu în acest sens se regăsește în Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, la art. 51 alin. (1). Astfel, Curtea Constituțională lucrează legal în prezența a două treimi din numărul judecătorilor, iar plenul decide cu votul majorității judecătorilor Curții. Așadar, și în acest caz, majoritatea implică un număr egal cu cel puțin jumătate plus unul din numărul total și nu un procent de 30% sau mai mic.

Cu privire la semnificația termenului de „majoritate”, Curtea Constituțională a reținut, prin Decizia nr. 147/2007, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 162/2007 că *“atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie o anumită majoritate de voturi, a făcut aceasta printr-un text de referință (...)”*. Amintim cu titlu de exemplu, procedura de punere sub acuzare a Președintelui României pentru înaltă trădare, reglementată de art. 96 alin. (1) din Constituție sau procedura de revizuire a Constituției, prevăzută de art. 151 alin. (1) și (2) din Legea fundamentală.

Totodată, menționăm faptul că, prin Decizia Curții Constituționale nr. 334/2013, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 407/2013, aplicând regulile interpretării prin analogie, Curtea s-a exprimat în sensul că, în domeniul dreptului parlamentar, aplicarea principiului *“majoritatea decide, opoziția se exprimă”* denotă faptul că opinia majoritară din Parlament este prezumată că reflectă opinia majoritară din societate, iar dreptul opoziției de a se exprima este o consecință a dreptului inalienabil al minorității politice de a-și face cunoscute opiniile. Un asemenea principiu asigură, pe de o parte, legitimitatea guvernării, iar, pe de altă parte, condițiile pentru realizarea alternanței la guvernare. Pentru aceleași rațiuni, în cadrul procedurii de consultare democratică a populației, se aplică același principiu, însă majoritatea decidentă trebuie să se raporteze la un anumit nivel de reprezentativitate sub aspectul participării la vot pentru ca hotărârea finală să se bucure de legitimitatea necesară, iar un prag de **participare de 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente nu poate să confere o asemenea legitimitate.**

În ceea ce privește referendumul organizat pentru definitivarea procedurii de revizuire a Constituției, păstrarea cvorumului de cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente este cu atât mai justificată dacă avem în vedere că legea fundamentală a unui stat democrat are ca și trăsătură definitorie stabilitatea. Aceasta este o cerință imanentă a statului de drept.

În România, procedura de revizuire a Constituției se caracterizează prin aceea că puterea constituantă derivată este ținută să respecte voința Adunării Constituante, definitivată prin referendumul din 1991. Membrii Adunării Constituante au apreciat atunci că nu se impune proclamarea expresă a unui cvorum necesar pentru aprobarea legii de revizuire a Constituției, prin referendum, fiind suficientă o construcție constituțională care să se bazeze pe principiile democratice. În concepția suveranității populare, fiecare cetățean este deținătorul unei porțiuni de suveranitate, iar voința majorității reprezintă cvorum esențial pentru asigurarea caracterului democratic de modificare a voinței puterii constituante originare. **A modifica voința puterii constituante originare, neținând cont de principiile generale, intangibile, ale statului român, prin utilizarea unor instrumente legale inferioare ca forță juridică, aduce atingere art. 1 și art. 2 din Constituție.**

Prin art. 151 din Constituție, se îmbină tehnicile specifice democrației reprezentative cu cele ale democrației directe. Astfel, cerința aprobării prin referendum popular sintetizează voința suverană a corpului electoral, voință ce nu poate fi modificată, în baza principiului analogiei juridice, decât în aceleași condiții. Constituția României cuprinde o serie de modalități tehnice de garantare a unui anumit grad de rigiditate a acesteia, de natură să asigure stabilitatea întregului sistem normativ al unui stat, certitudinea și predictibilitatea sa. De aceea, revizuirea legii fundamentale trebuie corelată atât cu regimul juridic al inițiativei legislative populare cât și cu cel a adoptării proiectului sau propunerii de revizuire de către Parlament. În acest sens, **legea fundamentală impune un cворum deosebit de adoptare, tocmai pentru a sublinia forță juridică a Constituției.**

Având în vedere faptul că actuala Constituție, adoptată în anul 1991, a fost revizuită în anul 2003 cu participarea la referendum a unei majorități de 50% plus unul din numărul cetățenilor înscriși în listele electorale permanente, **diminuarea pragului de participare la 30% va conduce la o lipsă de legitimitate a modificărilor aduse printr-o nouă lege de revizuire, generând o situație de instabilitate constituțională.**

Pe de altă parte, validarea unui astfel de referendum, la care au participat doar 30% din numărul cetățenilor cu drept de vot, este contrară interpretării sistematice și cu bună credință a prevederilor Constituției, ceea ce încalcă atât normele constituționale cu valoare de principiu în stabilirea sensului noțiunii de „majoritate”, cât și art. 2 din Constituția României.

Cu toate că în Constituție nu se precizează expres criteriul valoric în funcție de care un referendum poate fi considerat valabil, acesta nu poate fi stabilit în mod arbitrar de legiuitorul ordinar, fără a ține cont de ansamblul prevederilor constituționale. O interpretare contrară, apreciem că nu poate fi primită deoarece ar conferi legiuitorului ordinar dreptul de a adăuga la textul constituțional. **Posibilitatea modificării legii fundamentale sau a demiterii Președintelui României, în noile condiții de validitate a referendumului, ar însemna o gravă nesocotire a voinței cetățenilor prin al căror vot majoritar a fost adoptată Constituția sau a fost ales Președintele României.**

Cu privire la demiterea prin referendum a Președintelui României, instanța de control constituțional, prin Decizia nr. 147/2007, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 162/2007, referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, a statuat următoarele: *„În schimb, demiterea prin referendum a Președintelui României nu are semnificația unei asemenea competiții electorale. Dimpotrivă, ea reprezintă o sancțiune pentru săvârșirea unor fapte grave prin care Președintele României încalcă prevederile Constituției. Distincțiile referitoare la demiterea Președintelui României prin referendum, așa cum rezultă din prevederile pct. 2 al articolului unic al legii criticate, îl vizează pe Președintele României care a obținut mandatul în primul tur de scrutin, pe*

Președintele României ales în al doilea tur de scrutin și pe președintele interimar. Urmând logica legiuitorului, în primul caz președintele ar urma să fie demis cu majoritatea absolută a voturilor corpului electoral, în al doilea caz, cu majoritatea relativă a voturilor cetățenilor prezenți la scrutin, pe când pentru situația prevăzută de art. 99 din Constituție, privind "Răspunderea președintelui interimar" care nu a fost ales prin vot, nu ar exista nici o prevedere constituțională privitoare la demitere. O asemenea interpretare este contrară art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia România este stat de drept, un asemenea stat opunându-se aplicării aceleiași sancțiuni Președintelui României, în mod diferit, în funcție de modul în care el a obținut această funcție: în primul tur de scrutin, în al doilea tur de scrutin sau ca urmare a interimatului în exercitarea funcției.

Soluționarea rațională a acestei probleme rezultă din interpretarea alin. (3) al art. 95 din Constituție, precum și din coroborarea dispozițiilor acestuia cu cele ale art. 81 alin. (1) și ale art. 95 alin. (1) din Constituție. Astfel, în temeiul art. 81 alin. (1) din Constituție, este declarat ales candidatul care a întrunit în primul tur de scrutin majoritatea voturilor alegătorilor înscriși în listele electorale. Potrivit reglementării legale în vigoare această majoritate absolută operează și în cazul stabilirii rezultatelor referendumului pentru demiterea Președintelui României, aplicându-se aceeași măsură, după aceleași reguli, șefului statului, indiferent de numărul de voturi obținut sau de modul în care a ajuns să dețină această funcție. Aplicarea aceluiași tratament juridic Președintelui României ales în primul tur de scrutin, celui ales în al doilea tur de scrutin sau președintelui interimar la demiterea din funcție prin referendum este cerută de dispozițiile constituționale ale art. 95 alin. (1), care prevăd pentru cele trei situații același tratament juridic. (...) Dispozițiile constituționale privitoare la majoritatea cerută pentru alegerea președintelui în primul tur de scrutin sunt suficiente pentru a permite stabilirea soluțiilor de demitere a șefului statului, în toate cazurile, pe calea analogiei, și nu a simetriei juridice."

Mai mult, schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, relevantă fiind Decizia nr. 731/2012, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 478/2012, fără a interveni vreun element nou, nu se justifică. Considerăm că un cvorum de participare prea restrâns va conduce la adoptarea unor decizii majore aplicabile tuturor cetățenilor și va face posibilă exercitarea suveranității naționale de o minoritate a populației, încălcându-se principiile democrației.

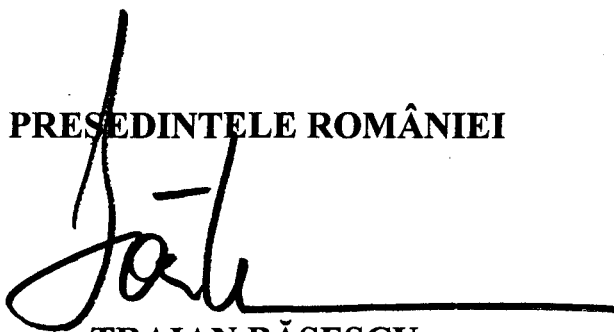
Având în vedere considerentele expuse, prin modificarea legii și diminuarea cvorumului de cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente pentru validarea referendumului, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și ale art. 2 alin. (1) și (2) din Constituție prin faptul că permite posibilitatea adoptării prin referendum a unor măsuri lipsite de legitimitate populară, precum și prin nerespectarea dreptului poporului român de a exercita suveranitatea de stat, pe calea directă a referendumului.

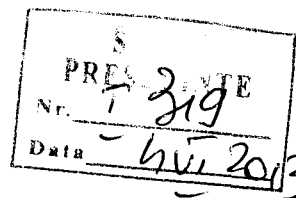
**Domnule Președinte al Curții Constituționale,
Distinși membri ai Plenului Curții Constituționale,**

În considerarea argumentelor expuse vă solicit să admiteți sesizarea de neconstituționalitate și să constatați că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului a fost adoptată cu nerespectarea dispozițiilor art. 1 alin. (3) și art. 2 alin. (1) și (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Traian Băsescu', written over a horizontal line.

TRAIAN BĂSESCU

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINET PREȘEDINTE

Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr. 2, Intrarea B1, Sectorul 5, 76112 București 40, România

Telefon: (+40-21) 313-2531 Fax: (+40-21) 312-5480

Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.372 A/2013

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURA JURISDICTIONALĂ
Nr. **21 13** / **04 -06- 2013**

Domnului

GEORGE CRIN LAURENȚIU ANTONESCU
PREȘEDINTELE SENATULUI

11.06.13
În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de un număr de 83 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Democrat Liberal, Uniunii Democrate Maghiare din România și Partidului Poporului – Dan Diaconescu, referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 20 iunie 2013, ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 26 iunie 2013.

Vă asigurăm de deplina noastră considerație.

PREȘEDINTE,

AUGUSTIN ZEGREAN

dos. 372 A / 2013

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

Cabinet Secretar General

București, 04.06.2013
Nr. 51/3190

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURA JURISDICTIONALĂ
21 12 04 -06- 2013
Nr.....

Domnului

**AUGUSTIN ZEGREAN
Președintele Curții Constituționale**

Stimate domnule Președinte,

În temeiul dispozițiilor art.15 alin.(4) din Legea nr. 47/1992, republicată, privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, vă trimitem, alăturat, sesizarea formulată de un număr de 83 deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Democrat Liberal, Uniunii Democrate Maghiare din România și Partidului Poporului – Dan Diaconescu, referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Cu deosebită considerație,

SECRETAR GENERAL

CRISTIAN ADRIAN PANCIU

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
SECRETARIAT GENERAL
Nr. 51/3188/04.06.2013

ROMANIA

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

Grupul Parlamentar al Partidului Democrat Liberal

București

16/237/04.06.2013

Către :

SECRETARIATUL GENERAL AL CAMEREI DEPUTAȚILOR

Domnului Cristian-Adrian PANCIU

Dep. Leg. 3/2000

Stimate domnule Secretar General,

În temeiul art.146 lit. a) din Constituția României și al art. 15 alin (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale a României, vă depunem alăturat sesizarea de neconstituționalitate asupra „Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului”.

Vă solicităm respectuos să înaintați prezenta sesizare Curții Constituționale, în ziua depunerii.

Cu deosebită considerație,

Lider Grup PDL

Camera Deputatilor

Mircea Nicu TOADER

**DOMNULUI AUGUSTIN ZEGREAN,
PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE**

În conformitate cu prevederile art.146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992, republicată, parlamentarii prevăzuți în anexă formulează prezenta

S E S I Z A R E

În legătură cu Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, pe care o consideră neconformă cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 2 alin. (1) și (2), art. 147 alin (4) din Constituție, fiind astfel neconstituțională.

MOTIVE DE NECONSTITUȚIONALITATE:

În Legea criticată de neconstituționalitate se prevede că:

- referendumul este valabil în condițiile în care au participat cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente - art. 5 alin. (2);
- rezultatul referendumului poate fi validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% dintre cei înscriși pe listele electorale permanente - art. 5 alin. (3), alineat nou introdus;
- rezultatul referendumului se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate - art. 7 alin. (2);
- cetățenii vor decide cu majoritatea voturilor valabil exprimate - art. 12 alin. (2).

Potrivit prevederilor Legii fundamentale:

- art. 1 alin. (3) din Constituția României, *„România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate”*;

- art. 1 alin. (5) din Constituția României, *„În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”*;

- art. 2 alin. (1) din Constituția României *„Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.”*;

- art. 2 alin. (2) din Constituția României, *„Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.”*

- art. 147 alin (4) din Constituție, *„Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.”*

I. Prin reglementarea unui cvorum minim de participare de 30%, valabil inclusiv pentru procedura de revizuire a Constituției în vigoare (așa cum a fost aceasta modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, aprobată prin referendumul național din 18-19 octombrie 2003 și intrată în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicării în Monitorul Oficial al României a Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului național din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constituției României), este

încălcat articolul 1, alineatul (3) din Constituție, potrivit căruia „*România este stat de drept, democratic ...*”.

Or, principiul și realitatea juridică a statului de drept stat se opun aplicării unei reguli diferite în timp (cvorum de participare de cel puțin 50% în anul 2003 vs. cvorum de participare de cel puțin 30% din numărul persoanelor cu drept de vot în anul 2013) pentru o situație juridică identică (revizuirea Constituției României).

În plus, o astfel de reglementare care lasă la deplina apreciere a legiuitorului stabilirea unui cvorum de participare la referendum, care poate varia numeric în funcție de majoritatea politică din Parlament și de interesele conjuncturale ale acesteia este de natură să creeze o stare generală de incertitudine cu privire la un element esențial al referendumului (anume *valabilitatea* acestuia, element care generează *consecințe juridice directe*, mai ales în cazul celor două referendumuri de tip decizional – cel de revizuire a Constituției și cel de demitere a Președintelui României), intrând astfel în contradicție cu principiul securității juridice instituit implicit de art. 1 alin. (5) din Constituție.

Așa cum a arătat Curtea Constituțională în Decizia nr. 51 din 2012, *principiul securității juridice* instituit în mod implicit de art. 1 alineatul (5) din Constituție exprimă, în esență, faptul că „*cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze*”.

Prin urmare, legea trebuie să fie accesibilă și mai ales previzibilă. De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, inclusiv sub aspectul stabilității acesteia.

În cazul de față însă, modificarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului generează o incertitudine juridică ce decurge din libertatea pe care și-a arogat-o legiuitorul de a stabili în mod arbitrar (fără a ține cont de vreun articol din Constituție sau de vreun principiu general al dreptului)

un anumit nivel al cvorumului de valabilitate al referendumului (respectiv 30%) care poate fi oricând modificat în timp, în funcție de interesele unei majorități parlamentare. Acest fapt este de natură a prejudicia substanța și efectele juridice ale referendumului (una din formele de exprimare a voinței suverane a poporului român) făcând astfel imposibil de circumstanțiat în mod absolut care este acea voință a poporului (stabilită mereu în funcție de alt cvorum de valabilitate pentru referendum). Prin aceasta, este încălcat imperativul stabilității dreptului în materia referendumului, existând pericolul de a nu se mai putea determina niciodată cu acuratețe care este, de fapt, voința poporului suveran.

Prin reglementarea unui cvorum minim de participare la referendum de 30% în același an în care se intenționează revizuirea Constituției României (lucru demonstrat atât de *Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013* privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 95, din 15 februarie 2013, cât și de *Hotărârea Parlamentului nr. 35/2013* pentru modificarea anexei la *Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013* privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 237, din 24 aprilie 2013), este încălcată o recomandare a *Codului de bune practici în materie de referendum*, adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia de la Veneția la cea de-a 70-a Sesiune Plenară (Veneția, 16-17 martie 2007).

Codul stipulează la art. II, alineatul 2, punctul b) că „*Aspectele fundamentale în materia dreptului referendar nu trebuie să poată fi modificate cel puțin un an înainte de referendum, sau trebuie reglementate de Constituție ori la un nivel superior legii ordinare*”.

Unul dintre aspectele fundamentale în materia dreptului referendar, vizează „efectele referendumului”. Or, modificând în mod arbitrar (chiar în anul în care se intenționează organizarea unui referendum) însăși condiția formală care generează efectele referendumului (*pragul de valabilitate*) legiuitorul afectează un aspect fundamental, anume *efectele juridice* posibile al referendumului decizional de revizuire a Constituției.

Intenția explicit declarată a inițiatorului legii este aceea de a facilita (prin scăderea cvorumului de valabilitate la referendum de la 50% la 30% din numărul total al cetățenilor cu drept de vot), adoptarea unei variante revizuite a Constituției României. Aceasta demonstrează că legiuitorul urmărește în mod conștient obținerea unui *anumit efect juridic al referendumului*. Or, această intenție (transpusă în legea criticată) contravine în mod manifest recomandărilor *Codului de bune practici în materie de referendum*, art. II, alineatul 2, punctul c) prin aceea că se încearcă afectarea unui aspect fundamental al referendului - efectul său.

II. Așa cum a reținut Curtea Constituțională în Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, „și condiția care trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în majoritatea plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente. Curtea reține că aceasta reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentic democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiu statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală. Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică (...).”

De altfel, în dispozitivul deciziei mai sus citate, aplicabile și cauzei de față, se arată că „art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este constituțională, în măsura în care asigură participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.” Trebuie menționat că, această decizie a fost pronunțată în condițiile în care *Liniile directoare pentru organizarea referendumului*, adoptate de **Comisia de la Veneția** în anul 2006 erau în vigoare, ceea ce susține și argumentele pe care le vom prezenta la pct. IV din prezenta sesizare.

În alte cuvinte, în lipsa unei participări de cel puțin 50% plus 1, s-ar ajunge la neîndeplinirea unei condiții esențiale pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, care constituie premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului. În caz contrar, s-ar ajunge la încălcarea prevederilor art. 2 alin. (1) din Constituție.

Adoptând Legea criticată cu cvorumurile deja prezentate, Parlamentul a încălcat grav prevederile art. 2 alin. (1) din Constituție, admițând de altfel lipsa de legitimitate a măsurilor care vor fi adoptate prin referendum.

Nu poate fi invocat faptul că un procent foarte mare de neparticipare, de maxim 70%, ar reprezenta persoanele care nu sunt interesate de situația țării sau de problematica supusă consultării prin referendum, pentru că atât Curtea Constituțională, cât și jurisdicțiile europene, au stabilit și reținut că și neparticiparea reprezintă o modalitate de exprimare a unei opțiuni politice de către cetățeni, chiar dacă aceasta este negativă.

III. Prevederile punctelor 1 și 2 din Legea criticată de neconstituționalitate, care se referă la art. 5 din Legea nr. 3/2000, reglementează un cvorum de participare de cel puțin 30%, redus de la 50% plus 1 și o majoritate de realizat pentru validarea rezultatelor referendumului de cel puțin 25%, redusă de la 50 plus 1.

Așa cum rezultă din **Expunerea de motive** a Legii criticate, o asemenea reglementare s-a bazat pe *Liniile directoare pentru organizarea referendumului*, adoptate de **Comisia de la Veneția** în anul 2006, conform căreia pentru referendum nu se recomandă un cvorum de participare și unul de validare. Cu toate acestea, inițiatorii propunerii legislative care a devenit Legea criticată de neconstituționalitate, au propus totuși un cvorum de participare de cel puțin 30%, redus față de cel modificat și unul de validare de cel puțin 25%, redus față de cel existent. În acest mod, inițiatorii Legii în cauză au arătat că au respectat recomandarea **Comisiei de la Veneția**, dar ar fi avut în vedere și situația concretă din țara noastră.

În primul rând, *Liniile directoare pentru organizarea referendumului* adoptate de **Comisia de la Veneția** au doar un caracter de recomandare, nefiind astfel obligatorii. De altfel, Comisia de la Veneția este un organism al **Consiliului European** și nu al **Uniunii Europene**.

În al doilea rând, bazându-se pe recomandările Comisie de la Veneția, inițiatorii Legii criticate de neconstituționalitate au încălcat prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, conform cărora supremația Constituției este obligatorie. În mod concret, au fost ignorate prevederile art. 2 alin. (1) din Constituția României, care este supremă în sistemul intern de drept, inițiatorii înlocuindu-le cu interpretările recomandărilor **Comisiei de la Veneția**, ceea ce este neconstituțional.

În acest sens, trebuie menționat faptul că, o asemenea supremație a Constituției se manifestă și asupra reglementărilor comunitare, chiar dacă acestea sunt obligatorii, pentru că potrivit art. 148 alin. (2) din Constituție, reglementările comunitare, nu și cele ale Consiliului European, care au caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne și nu și față de cele din Constituție. Desigur că, o asemenea regulă este cu atât mai mult aplicabilă regulilor de recomandare ale Consiliului European.

Ca urmare, *Legea criticată de neconstituționalitate* nu este fundamentată în nici un mod, fiind contrară caracterului obligatoriu al supremației Constituției. În alte cuvinte, nu poate exista o regulă de recomandare de nivel european care să fie superioară Constituției.

Atât timp cât reglementările de la pct. 1 și 2 din *Legea criticată* sunt neconstituționale, același regim de neconstituționalitate trebuie să-l aibă și dispozițiile care modifică și care completează punctele 3, respectiv 4 din aceeași *Lege criticată de neconstituționalitate*.

IV. La nivel constituțional, referendumul a fost consacrat ca modalitate de consultare prin care poporul are posibilitatea de a exercita *în mod direct* suveranitatea națională, exprimându-și voința cu privire la probleme de interes general sau care au o importanță deosebită în viața statului. Cadrul constituțional privind referendumul este reprezentat de următoarele prevederi din legea fundamentală:

Art. 2 alin. (1): "*Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele safe reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.*";

- Art. 73 alin. (3) lit. d): "(3) *Prin lege organică se reglementează: (...) d) organizarea și desfășurarea referendumului.*";

- Art. 90: "*Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.*";

- Art. 95 alin. (3): "*Dacă propunerea de suspendare [a Președintelui României] din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.*";

- Art. 151 alin. (3): "*Revizuirea [Constituției] este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.*"

Prevederile constituționale au fost concretizate la nivel de lege organică, fiind detaliate și dezvoltate prin Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare. Problema principală ridicată de legea criticată este de a stabili dacă există un articol explicit în Constituție care să instituie un anumit cvorum de valabilitate al referendumului sau dacă efectele juridice ale referendumului sunt lăsate de legiuitorul constituțional pe seama reglementării ulterioare (prin lege organică), așa cum pare a reieși din articolul 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, care stabilește că "*Prin lege organică se reglementează: (...) d) organizarea și desfășurarea referendumului*".

Trebuie, prin urmare, determinat dacă revine legii organice de a stabili, în mod concret, condiția de valabilitate și, implicit, efectele juridice al referendumului. Această interpretare, care lasă efectele instituției referendumului (ca modalitate de exercitare a suveranității poporului) pe seama legii organice, nu poate fi primită deoarece contrazice articolul 2, alineatul (1) din Constituție, care stabilește ca poporul își exercită suveranitatea „[...] precum și prin referendum” , iar nu „[...] precum și prin referendum, *în condițiile legii*”. Referendumul, ca exercițiu *direct* al suveranității poporului, nu este condiționat sub aspectul efectelor juridice de legea organică, aceasta reglementând doar aspecte legate de „organizarea și desfășurarea referendumului”, așa cum stabilește 73 alin. (3) lit. d).

De altfel, în Decizia nr. 567 din 2006, publicată în Monitorul Oficial nr. 613 din 14 iulie 2006, Curtea Constituțională a stabilit care este interpretarea corectă a art. 73, alineatul (3) lit. d) din Constituție: „Prevederile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 nu sunt susținute nici de dispozițiile art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, potrivit cărora prin lege organică se reglementează „organizarea și desfășurarea referendumului”, întrucât *textul are în vedere stabilirea prin lege a unor măsuri tehnice, procedurale, necesare în procesul de consultare a*

poporului pe calea referendumului". În același sens, confirmându-și în anul 2012 propria jurisprudență, Curtea Constituțională a explicat interpretarea din anul 2006: „*Constituie astfel de aspecte tehnice și de detaliu cele care privesc, de exemplu, programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare desfășurării referendumului, bugetul alocat acestuia, modelul ștampilelor, buletinelor de vot, listelor electorale și proceselor-verbale ce urmează a fi utilizat*” (a se vedea Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012 publicată în Monitorul Oficial nr. 516 din 25 iulie 2012). Nu există în jurisprudența Curții nici o decizie prin care articolul 73 alin. (3) lit. d) din Constituție să fie interpretat în sensul asimilării pragului de valabilitate (cvorum) la referendum cu o măsură tehnico-procedurală privind „organizarea și desfășurarea referendumului”. **Prin urmare, nivelul cvorumului, care este însăși condiția formală în funcție de care Curtea Constituțională este îndreptățită, în temeiul art. 146 litera (i) din Constituție să „confirme rezultatele referendumului”, nu este un simplu aspect de ordin tehnic sau procedural, ci este un aspect substanțial, pentru clarificarea căruia este necesar să se determine intenția legiuitorului constituent cu privire la pragul de valabilitate al referendumului, printr-o interpretare sistematică a Constituției ce coroborează articolele privitoare la referendum cu alte articole care stabilesc modalitatea cea mai sigură de cuantificare a voinței corpului electoral.**

V. Întrucât nu există în Constituție o prevedere care să precizeze în mod explicit condiția formală a valabilității referendumului, aceasta trebuie determinată prin raportare la articolul sau articolele cu valoare de principiu care stabilesc fără echivoc sensul termenului de „majoritate” a corpului electoral, în funcție de care se poate determina cu precizie maximă care este rezultatul corect al unei consultări populare.

Așa cum a arătat Curtea Constituțională în Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 12 iulie

2012, „art. 80 alin. (1) din Constituție este un text constituțional de principiu”. Acesta stabilește că statul român, ca expresie juridică, politică și socială a voinței poporului suveran, este reprezentat de Președintele României, care veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice.

Or, în cadrul sistemului constituțional românesc Președintele României, ca șef al statului (a se vedea în acest sens Hotărârea nr. 3 din 9 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 11 septembrie 1996 și Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.162 din 7 martie 2007) este *autoritatea publică care reprezintă cel mai fidel voința întregului corp electoral* dat fiind faptul că, pentru dobândirea acestei funcții de înaltă reprezentativitate, Președintele României este ales de cetățeni prin „*vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat*” (articolul 81, alineatul 1 din Constituție), iar pentru cuantificarea acestui scrutin deschis tuturor cetățenilor cu drept de vot, legiuitorul constituant a stabilit cu precizie sensul termenului de *majoritate*: „*Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale*” (Articolul 81, alineatul (2) din Constituția României).

Conferind Președintelui României (la articolul 80, alineatul 1) cea mai înaltă funcție de reprezentare (reprezentant al statului român) legiuitorul constituant nu a instituit alt tip de „majoritate” decât aceea care se raportează la *întregul corp electoral*, format din *alegătorii înscriși în listele electorale* în temeiul îndeplinirii condiției de vârstă stabilită de Constituție în articolul 36 alineatul 1 („*Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv*”), acesteia aplicându-i-se, firește, restricțiile detaliate de articolul 36, alineatul 2 („*Nu au drept de vot debilii sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale*”).

Prin urmare, articolul 81 alineatul (2) din Constituție, care descrie în mod precis modalitatea de cuantificare a voinței întregului corp electoral, stabilind explicit că aceasta se determină conform regulii „*majorității de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale*”, este un articol cu valoare de principiu și pentru determinarea condiției de valabilitate a referendumului, care este un act prin care corpul electoral își poate manifesta voința cu privire la: revizuirea Constituției, demiterea Președintelui României, o problemă de interes național.

Curtea Constituțională a arătat, în Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 25 iulie 2012, că **referendumul este un „instrument al democrației directe”**. Pe cale de consecință, este perfect legitimă și întru totul conformă literei și spiritului Constituției aplicarea și în cazul referendumului (indiferent de tipul acestuia) a criteriului de cuantificare a voinței corpului electoral, așa cum se manifestă aceasta în cazul alegerii Președintelui României prin vot „direct” (articolul 81, alineatul 1): „*majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale*”.

Or, întrucât Constituția nu conține alte precizări, termenul de „majoritate” trebuie interpretat în sensul comun de *majoritate numerică simplă*, determinată conform regulii 50% plus 1 din numărul de alegători înscriși în listele electorale. De altfel, este lesne de observat că, atunci când operează cu termenul de „majoritate”, legiuitorul constituțional îl înțelege întotdeauna în sensul său matematic (50% plus 1) și îl aplică tuturor autorităților publice ale statului român:

a. Președintele României (alegerea și demiterea):

Art. 81, alin. (2). "*Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, **majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale***".

Art. 95, alin. (1): „*În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună, **cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale***”

b. Guvernul României (învăţitura şi demiterea):

Art. 103, alin. (3): „*Programul şi lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaţilor şi de Senat, în şedinţă comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor*”.

Art. 113, alin. (1): „*Camera Deputaţilor şi Senatul, în şedinţă comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moţiuni de cenzură, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor*”.

c. Parlamentul României (legiferarea):

Art. 76, alin.(1) : „*Legile organice şi hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă cu votul majorităţii membrilor fiecărei Camere*”.

Coroborarea acestor articole arată ca atât modul de alegere al autorităţilor publice centrale, cât şi funcţionarea lor se bazează pe regula "majorităţii", o regulă pe care legiuitorul constituţional a înscris-o în mod explicit la respectivele articole mai sus menţionate şi pe care a înţeles-o în sensul ei strict matematic de 50% plus 1.

Întrucât Preşedintele, Parlamentul si Guvernul sunt autorităţi ale statului care, fie sunt alese în mod direct de corpul electoral (este cazul Preşedintelui) conform regulii majorităţii, fie sunt învestite ori funcţionează în baza aceleiaşi reguli a majorităţii (Guvernul şi Parlamentul), nu se poate susţine ca pentru **deţinătorul suveranităţii (poporul)**, regula de cuantificare şi de determinare a valabilităţii unui referendum, ca instrument al democraţiei directe, să fie aceea a unei „majorităţi” de 30%, aşa cum stabileşte legea votată de Parlament în data de 29 mai 2013 şi supusă examinării Curţii.

VI. Este contrar interpretării sistematice şi loiale a Constituţiei, să se susţină că voinţa „majorităţii” corpului electoral, în special în cazul unui referendum, poate fi determinată prin stabilirea unui prag de valabilitate de 30%.

Această reglementare încalcă nu doar articolul 81 din Constituţie (cu valoare de principiu în stabilirea sensului noţiunii de „majoritate”), ci şi articolul 2,

alineatul (2) care stabilește că „*Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu*”.

Or, prin raportare la *totalitatea corpului electoral* compus din cetățenii cu drept de vot, cifra de 30% participanți la referendum constituie un *grup* pe care legiuitorul ordinar și-a arogat libertatea de a-l considera o „majoritate” suficient de legitimă sub aspect numeric încât să valideze un referendum. Aceasta situație absurdă la nivel juridic cade sub incidența art. 2, alineatul (2) din Constituție, care interzice ca acest *grup* de minim 30% din totalul cetățenilor cu drept de vot să exercite suveranitatea *în nume propriu*.

Atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie în legea fundamentală un alt tip de majoritate decât cea strict matematică (de 50% plus 1) a făcut-o explicit, cum este cazul procedurii de revizuire a Constituției, reglementată la art. 151, alineatul 1 („*Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaților și de Senat, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere*) și la art. 151, alineatul 2 („*Dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei pătrimi din numărul deputaților și senatorilor*”).

Faptul că legiuitorul constituant nu definește explicit la articolul 2 alineatul (1) din Constituție criteriul numeric conform căruia un referendum este considerat valabil nu înseamnă ca acest criteriu poate fi stabilit în mod arbitrar de legiuitorul ordinar, ci doar că acesta din urmă este obligat să interpreteze Constituția în mod loial și să înscrie în legea de organizare și desfășurare a referendumului acel tip de majoritate care este conformă literei și spiritului Constituției. Orice interpretare contrară celor afirmate mai sus ar conferi legiuitorului ordinar dreptul de a *adăuga* la textul constituțional, afectând astfel regimul și consecințele juridice ale referendumului (afectându-i condiția de valabilitate) printr-o simplă lege organică, inferioară ca rang legii fundamentale.

În Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial nr. 478 din 12 iulie 2012, care statuează că „întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală” Curtea a arătat și că „participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică” care „dă expresie și exigenței reprezentativității sub aspectul rezultatului votului”.

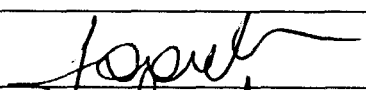
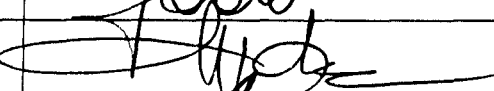

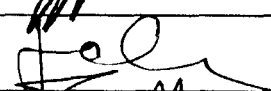

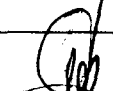
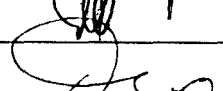
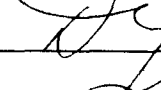

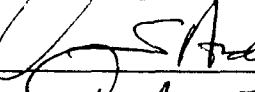
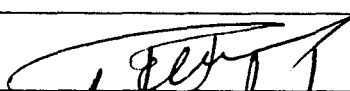

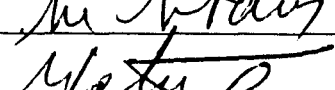
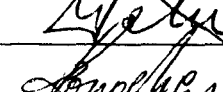
VII. Întrucât puterea de lucru judecat ce însoțește deciziile Curții Constituționale se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acestea, astfel încât nu doar considerentele, ci și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și **se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept**, Parlamentul nu poate ignora cele stabilite în Decizia Curții nr. 731 din 10 iulie 2012 și nu poate legifera un prag de valabilitate al referendumului mai mic de 50% fără a încălca art. 1 alineatul (5) și art. 147 alin. (4) din Constituție.

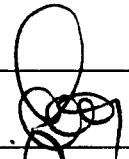
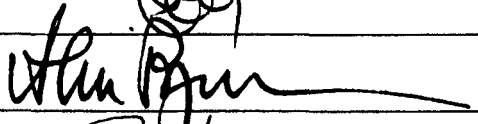
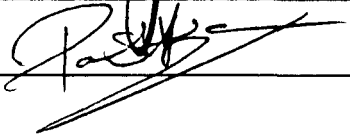
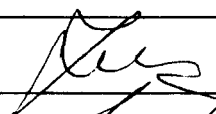
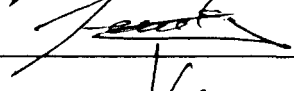

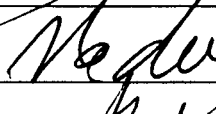
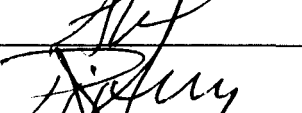
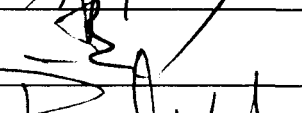
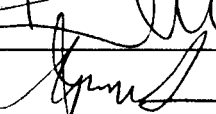
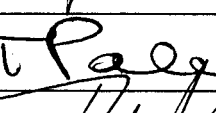

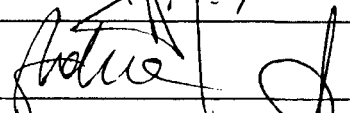
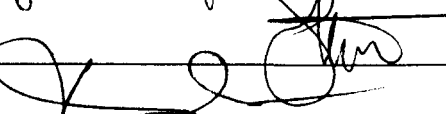
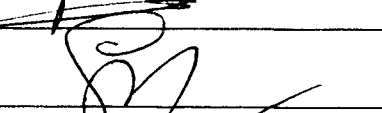
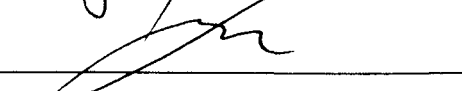

Față de cele de mai sus, rugăm Onorata Curte Constituțională să constate că prevederile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt neconforme cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 2 alin. (1) și (2), art. 147 alin (4) din Constituție, fiind astfel neconstituționale.

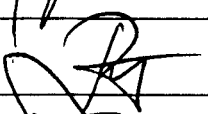
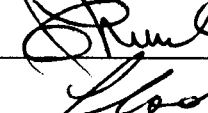
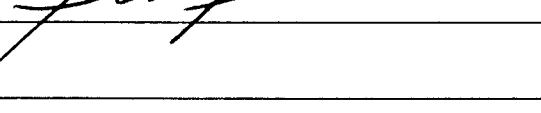

**ANEXĂM SEMNĂTURILE DEPUTAȚILOR INIȚIATORI AI
PREZENTEI SESIZĂRI**

TABEL

**cu semnatarii sesizării de neconstituționalitate asupra
Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000
privind organizarea și desfășurarea referendumului**

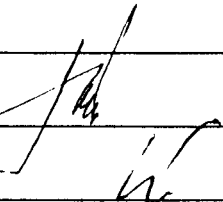
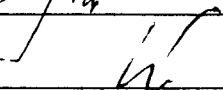
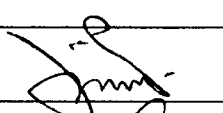
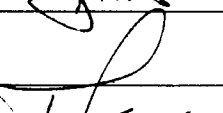
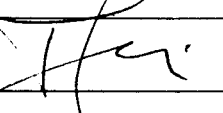
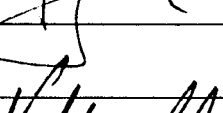
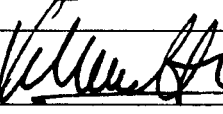
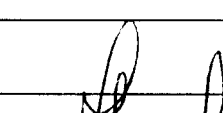
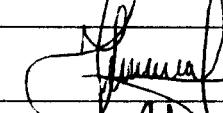
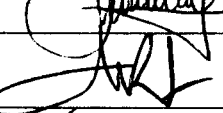
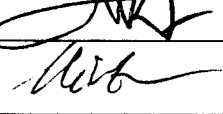
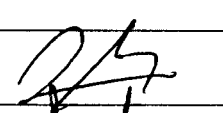
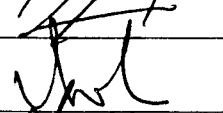

Nr. Crt.	Nume și prenume	Semnătura
1.	MIRCEA TOADER	
2.	PREDĂ CĂRAR PDL	
3.	Balan Ion PDL	
4.	Ioanucianu George	
5.	George Vlaci	
6.	Udrisă George	
7.	Ascalu Constantin	
8.	BOBĂNIA CAMELIA	
9.	ARJ ELEANU Sandra-Borica	
10.	Isunt Călin	
11.	Roman Cristian CA	
12.	Militaru Lucian	
13.	LABA-MANUTA LIANA	
14.	Canacheș Costică	

15.	CURCAN FLORIN	
16.	Azki Popoviciu	
17.	STOICA STEFAN-BUCUR ADL	
18.	PAUL ANDREEA	
19.	IONESCU GEORGE	
20.	Geauto Scariel	
21.	SĂMĂRINEAN CORNEL	
22.	Teodoresco Catalin	
23.	ABACOSCU ROMEO	
24.	Alexandru Nasau	
25.	EUSEBIU ZISTRU	
26.	GEORGE ANDREIA	
27.	Petru Muntea	
28.	Munteau Mircea	
29.	Paleologu Theodor	
30.	Raluca Turcan	
31.	GUNIA DRAGOS	
32.	Uduo Sluie	
33.	GHEORGHE FLORIN	
34.	BONE LUCIANI. PSD	
35.	Schulion Valinda	
36.	Dau Anghel Popescu	

37.	SECARA ZURON	
38.	GURȚĂU ADRIAN	
39.	MIRCEA MAN	
40.	Popescu Florin	
41.	CLEVENT NEGRUȚ	
42.	Voicu Iulian	
43.		
44.		
45.		
46.		
47.		
48.		
49.		

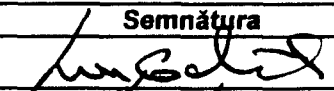
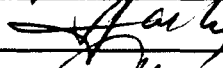

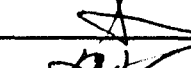
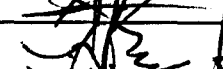
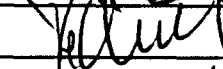
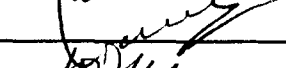
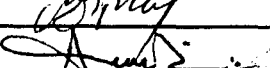
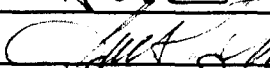
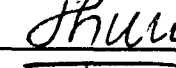

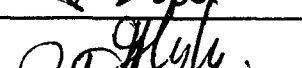
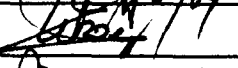
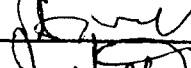

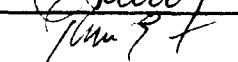

Tabel cu semnături pentru susținerea cereri adresate Curții Constituționale privind aspectele de neconstituționalitate la Pl –x 159/2013 privind Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Deputați din Grupul UDMR

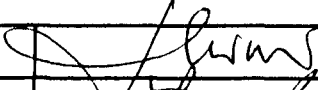

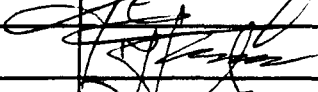
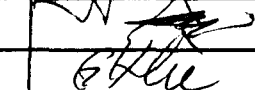
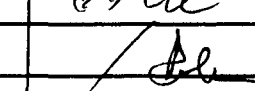
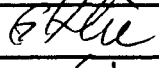
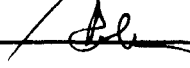
Nr. Crt.	Nume și prenume	Semnătura
1.	Antal István	
2.	Bónis István	
3.	Borbély László	
4.	Cseke Attila	
5.	Erdei D. István	
6.	Fejér László Ödön	
7.	Kelemen Atilla Béla László	
8.	Kelemen Hunor	
9.	Kerekes Károly	
10.	Kereskényi Gábor	
11.	Korodi Attila	
12.	Markó Attila Gábor	
13.	Márton Árpád Francisc	
14.	Máté András Levente	
15.	Moldován Iosif	
16.	Molnár Zsolt	
17.	Seres Dénes	
18.	Szabó Ödön	

TABEL

**cu semnatarii sesizării de neconstituționalitate asupra
Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000
privind organizarea și desfășurarea referendumului**

Nr. crt.	Numele și prenumele	Semnătura
1	LIVIU CODIRLA	
1	BURLACU ȘTEFAN	
3	CAPOIANU MARIU ERNEST	
4	ADAM LUMINIȚA	
5	DRAGOMIR MARIA	
6	CRISTIAN ȘEFER	
7	ȘUMIȚANU IOANA-JENĂ	
8	ȚÂMBULEA RĂZVAN	
9	ȘNĂRĂNĂȘCHE MIRON	
10	MELINTE ION	
11	MOCIOI NICULINA	
12	GRECEA MARIA	
13	ȘTACĂLU ADRIAN	
14	HISTOR MARIORARA	
15	CIOBANU LILIANA	
16	FONTA IUTU.	
17	DEACONU MIHAI	
18	ANGHEL GABRIELA	
19	CHEBAC EUGEN	
20	COMȘA CORNEL GEORGE	
21	MURGU NEAGU	
22	MORȚĂ C. E.	
23	IACOB-RIȘCI MONICA	

24	MINCA LILIANA	
25	DAKA STEFAN	
26	Oscalo Denel	
27	HULGA IOAN	
28	CRISTIAN ZEFER	
29	NETOIU. GEORGETA	
30	CRISTIAN PĂRĂULI	
31		
32		
33		
34		
35		
36		
37		
38		
39		
40		
41		
42		
43		